

**Uchwała Nr XLIX/898/2010  
Rady Miejskiej Będzina  
z dnia 12 lutego 2010 roku**

w sprawie: przyjęcia do wiadomości raportu doraźnej Komisji Rady Miejskiej Będzina ds. analizy i opiniowania nazw ulic i placów

Działając na podstawie art. 18 ust. 1 w nawiązaniu do art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. Nr 142 z 2001, poz. 1591 z późniejszymi zmianami) w związku z uchwałą Nr XXXV/527/2008 Rady Miejskiej w Będzinie z dnia 29 grudnia 2008 roku w sprawie powołania Komisji ds. analizy i opiniowania nazw ulic i placów jako doraźnej Komisji Rady Miejskiej

**Rada Miejska Będzina  
uchwala:**

**§1**

Przyjąć do wiadomości raport doraźnej Komisji Rady Miejskiej Będzina ds. analizy i opiniowania nazw ulic i placów, który stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

**§2**

Wykonanie uchwały powierzyć Przewodniczącemu Rady Miejskiej.

**§3**

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY  
Rady Miejskiej Będzina

*mgr Waldemar Szydło*

**RADCA PRAWNY**  
*[Podpis]*  
mgr *[Podpis]* Wilkos  
Nr wpisu Kt-263

Załącznik nr 1  
do uchwały Nr XLIX/898/2010  
Rady Miejskiej Będzina  
z dnia 12 lutego 2010 roku

Komisja Rady Miejskiej Będzina ds. analizy i opiniowania nazw ulic i placów

*Raport*

Komisję powołała Rada Miejska w Będzinie uchwałą nr XXXV/527/2008 z dnia 29 grudnia 2008 roku. Celem działania Komisji była analiza i opiniowanie obecnych i proponowanych nazw ulic i placów na terenie miasta Będzina. Komisja pracowała do momentu przedstawienia kompletnej listy przeanalizowanych nazw ulic i placów.

W skład Komisji weszli:

Sławomir Brodziński

Piotr Czerwiński – wiceprzewodniczący

Robert Juszczyk

Marcin Lazar – przewodniczący

Komisja odbyła 10 posiedzeń. W pracach Komisji obok członków udział brali m.in.: Zofia Masztaleruk – Naczelnik Wydziału Spraw Obywatelskich, Maria Węgrzyn – Kierownik Referatu Gospodarki Nieruchomościami, Jarosław Krajniewski – historyk.

*I część*

W Będzinie są 253 nazwy ulic, placów i innych nazwanych miejsc. Ich rodowód jest różnorodny, od najdawniejszego przez nazwy z okresu międzywojnia i PRL-u po współczesność. Patronami niektórych ulic są osoby lub podmioty z różnych przyczyn niegodne tego miana, a w szczególności:

**Hibner Władysław** (ur. 1893, zm. 21 sierpnia 1925) — polski działacz komunistyczny, stracony za zabójstwa. Od 1912 roku był członkiem PPS-Lewicy, a od 1918 Komunistycznej Partii Polski. W 1919 roku został w Polsce skazany na 5 lat więzienia za działalność komunistyczną. Po odbyciu części kary został deportowany do ZSRR w ramach wymiany więźniów politycznych, gdzie został uwolniony. W październiku 1924 został nielegalnie przerzucony z powrotem do Polski. Pod przybranym nazwiskiem Olimpiusz Turowicz wszedł w skład Komitetu Warszawskiego KPP.

**Kniewski Władysław** (ur. 1902, zm. 21 sierpnia 1925) — polski działacz komunistyczny, stracony za zabójstwa. Podczas I wojny światowej służył w organizowanym w Rosji polskim korpusie gen. Dowbora-Muśnickiego. W 1920 wstąpił jako ochotnik do Wojska Polskiego i walczył w wojnie

polsko-radzieckiej. Został ranny pod Ostrołęką. W 1922 roku jednakże przyłączył się do Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej - młodzieżowej przybudówki Komunistycznej Partii Polski. Za rozlepianie na murach odezw komunistycznych został aresztowany i skazany na dwa lata domu poprawczego. Wyszedł na wolność w 1925.

**Rutkowski Henryk** (ur. 1903, zm. 21 sierpnia 1925) — polski działacz komunistyczny, stracony za zabójstwa. W 1919 walczył w składzie "Orląt Lwowskich" w obronie Lwowa. W 1922 r. wstąpił do Związku Młodzieży Komunistycznej w Polsce, młodzieżowej przybudówki Komunistycznej Partii Polski. Za kolportaż wydawnictw komunistycznych został aresztowany i skazany na dwa lata domu poprawczego w Łomży. Wyszedł na wolność w 1925.

W 1925 **Hibner, Kniewski i Rutkowski** zgłosili się na ochotnika do zabójstwa Józefa Cechnowskiego, który został zidentyfikowany jako agent policji w ruchu komunistycznym. Hibner objął dowództwo grupy. 17 lipca 1925 zamachowcy oczekiwali na spotkanie z Cechnowskim na ulicy Zgoda w Warszawie, podczas którego mieli go zastrzelić. Podczas próby wylegitymowania przez policję, Hibner, Kniewski i Rutkowski zaczęli strzelać, a Hibner ranił śmiertelnie policjanta Kazimierza Lesińskiego. Podczas ucieczki, gonieni przez policjantów i przechodniów, Hibner z Rutkowskim ostrzelali się, raniąc kilka osób. Na ulicy Chmielnej ranił śmiertelnie studenta Aleksandra Kempnera. Na ulicy Złotej zdolali uprowadzić dorożkę, którą jednak wkrótce porzucili na rogu ul. Twardej. Podczas dalszej ucieczki, Hibner i Rutkowski postrzelili śmiertelnie policjanta starszego posterunkowego Feliksa Witmana oraz matkę z dzieckiem. Obaj zamachowcy ukryli się następnie w składzie węgla przy ul. Żelaznej 21, gdzie podczas ataku policji, ranił kilku dalszych policjantów. Ostatecznie ranni, zostali ujęci przez policję.

Za popełnione czyny, Hibner, Kniewski i Rutkowski zostali skazani na karę śmierci przez powieszenie (z uwagi na strzelanie do osób cywilnych zostali potraktowani jak przestępcy kryminalni, zamiast skazani na karę śmierci przez rozstrzelanie, stosowaną za przestępstwa polityczne).

W czasach PRL, Hibner, Kniewski i Rutkowski byli uznani za bohaterów ruchu robotniczego, między innymi nazywano ich imionami ulice, w oficjalnej propagandzie i wydawnictwach encyklopedycznych byli przedstawiani jako straceni za próbę zamachu na prowokatora.

**Krasicki Jan** pseudonim *Kazik, Janek* (ur. 1919 we wsi Sowliny koło Limanowej, zm. 1943 w Warszawie) – polski działacz komunistyczny, młodzieżowy działacz i agitator stalinowski, następnie członek grup dywersyjnych, członek Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej, formalnie ogłoszony przewodniczącym Związku Walki Młodych.

Po wrześniu 1939, w okresie skierowanych w polską ludność sowieckich represji, masowych deportacji i terroru Krasicki aktywnie włączył się w działalność na rzecz propagowania stalinizmu wśród polskiej i ukraińskiej młodzieży. Współpracował z sowieckim aparatem represji - brał udział w przeprowadzaniu deportacji i układaniu list osób przeznaczonych do wywózki. Między 15 a 20 października 1939 r. wystąpił w roli prowokatora podczas zorganizowanego przez NKWD mordu na grupie polskich studentów Politechniki Lwowskiej.

Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej w czerwcu 1941 r. ewakuowano go na wschód. W Moskwie został wytypowany do grupy Polaków, którzy mieli zostać przerwuceni do Polski.

Z polecenia Małgorzaty Fornalskiej zastrzelił sekretarza PPR Bolesława Mołojca. Latem 1943 na polecenie zwierzchników ściągnął do Warszawy Bolesława Bieruta. Wkrótce po powrocie został aresztowany i zginął podczas próby ucieczki.

W okresie PRL-u nie eksponowano jego działalności na rzecz ZSRR i aktywności w propagowaniu kultu Stalina, całkowicie przemilczając, że był sowieckim agitatorom w czasach krwawych represji i deportacji ludności polskiej z ziem wschodnich w latach 1939–1941. Z reguły przemilczano także jego udział w zabójstwie Bolesława Mołojca, co uznawano za temat niewygodny. Wokół jego postaci wykreowano legendę (np. Halina Rudnicka napisała w 1955 *Wspomnienie o Janku Krasickim*), stał się symbolem patriotyzmu i bezinteresownej walki młodego pokolenia o socjalizm.

**Finder Paweł** - od 1932 był sekretarzem KPP w Zagłębiu Dąbrowskim, kilkakrotnie aresztowany i więziony w okresie międzywojennym za działalność komunistyczną. Po opuszczeniu więzienia we wrześniu 1939 roku przeniósł się do ZSRR. W maju 1941 został przyjęty w skład Wszechrosyjskiej Komunistycznej Partii Bolszewików - WKP(b), co było wyrazem zaufania ze strony władz sowieckich. Po ataku Niemiec na ZSRR ewakuował się na wschód.

W lipcu 1941 Finder został wezwany do Moskwy. Wraz z Nowotką i Bolesławem Mołojcem wszedł w skład "Trójki Kierowniczej" grupy polskich komunistów, przygotowującej z polecenia władz ZSRR odtworzenie partii komunistycznej w Polsce i opracowującej jej założenia programowe. Był członkiem tzw. Grupy Inicjatywnej Polskiej Partii Robotniczej. Jak wspominał Władysław Gomułka, Finder "zawsze uważał Moskwę za zwierzchni ośrodek kierowniczy, decydujący o każdym posunięciu politycznym PPR, bronił z całą stanowczością (...) linii politycznej partii, mającej aprobatę Kominternu" (W. Gomułka, *Pamiętniki II*, Warszawa 1994).

Po zabójstwie Nowotki nadzorował śledztwo w tej sprawie. Wraz z m.in.: Małgorzatą Fornalską, zdecydował o wykonaniu wyroku śmierci na Bolesława i Zygmunta Mołojców, których uznano za sprawców śmierci sekretarza partii. Część historyków sugeruje, iż Finder, podając członkom KC PPR wybrane fakty, mógł zasugerować winę Bolesława Mołojca i spowodować wydanie na niego wyroku śmierci.

14 listopada 1943 wraz z Małgorzatą Fornalską został aresztowany przez gestapo, trafił do więzienia na Pawiaku i 26 lipca 1944 został razem z Fornalską rozstrzelany.

**Fornalska Małgorzata**, ps. *Jasia* (ur. 1902, zm. 26 lipca 1944 w Warszawie), polska działaczka komunistyczna, żona Bolesława Bieruta, z którym miała córkę. Kilkakrotnie aresztowana i więziona w okresie międzywojennym za działalność komunistyczną. Po opuszczeniu więzienia we wrześniu 1939 roku przeniosła się do ZSRR. Pod koniec 1941 roku weszła w skład grupy polskich komunistów w ZSRR. Wiosną 1942 roku wróciła do Polski. Weszła do KC Polskiej Partii Robotniczej. Z jej polecenia Jan Krasicki zastrzelił Bolesława Mołojca. 14 listopada 1943 roku została wraz z Pawłem Finderem aresztowana przez gestapo i osadzona na Pawiaku. Rozstrzelana 26 lipca 1944.

**Nowotko Marcełi** (właśc. **Nowotka**) (ur. 1893 – zm. 1942) - polski działacz komunistyczny, pierwszy przywódca Polskiej Partii Robotniczej. Nowotko razem z między innymi Pawłem Finderem i Bolesławem Mołojcem współtworzył tzw. "pierwszą grupę inicjatywną" odbudowy partii komunistycznej i jej zbrojnego ramienia w okupowanej Polsce.

**Świerczewski Karol** ps. **Walter**, (ur. 1897 w Warszawie, zm. 1947 pod Jabłonkami) Generał broni Wojska Polskiego, generał major Armii Czerwonej.

Po jego śmierci władze komunistyczne w PRL kreowały go na bohatera narodowego, czyniąc ikoną komunistycznej propagandy. Jako "generał Walter" został bohaterem wielu legend i mitów, niewiele mających wspólnego z rzeczywistością.

Świerczewski był przede wszystkim internacjonalistycznym komunistą, świadczą o tym jego działania, które rozmięły się z polską racją stanu, np. udział K. Świerczewskiego w walkach przeciwko Polsce w 1920, czy lekceważenie życia podległych mu polskich żołnierzy – niejednokrotnie jego działania skutkowały błędami dowódczymi, od pewnego okresu spowodowanymi również ciągłym nadużywaniem alkoholu na polu walki. Niektórzy uważają jednak, że dobrze życzył Polakom i przeciwstawiał się podsycaniu nienawiści polsko-ukraińskiej, w następstwie czego zginął. Wiele kontrowersji budzi jego rola w sądach wojskowych przy 2. Armii WP w m.in. Lublinie, wydających wyroki na byłych żołnierzy AK.

**Związek Bojowników o Wolność i Demokrację (ZBoWiD)** - organizacja kombatancka utworzona we wrześniu 1949 roku, w wyniku narzuconego zjednoczenia 11 istniejących w tym czasie, działających od 1945, organizacji kombatantów i więźniów obozów hitlerowskich. Do 1989 politycznie i organizacyjnie podporządkowany PZPR. W 1990 ZBoWiD przekształcono w Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych.

Wątpliwości Komisji budzi nie sama organizacja, ale przyczyny i fakt zmiany nazwy w 1990 roku.

**15 grudnia** – oficjalna data powstania PZPR w 1948 roku.

*II część*

Komisja zwraca uwagę iż, w nazewnictwie ulic i placów w Będzinie panuje nieład. Jedne nazwy zawierają jedynie nazwisko patrona, inne imię i nazwisko, a jeszcze inne tylko inicjał imienia. Zdaniem Komisji powinno się w przyszłości rozważyć uporządkowanie tej kwestii. Przy nadawaniu nowych nazw ulicom Komisja proponuje by nazwa zawierała pełne brzmienie imienia i nazwiska patrona.

Komisja wnosi o przyjęcie w przyszłości zasady nie nadawania ulicom i placom tych samych patronów. Kierując się tym Komisja odrzuciła propozycje nadania ulicom nowych nazw m.in. Kardynała J. M. Lustigiera, który jest patronem placu przy budynku Starostwa Powiatowego.

Komisja wnosi również o nadawanie w przyszłości nazw w sposób logiczny i tematyczny. Jeśli zatem w danej dzielnicy (obszarze) istnieją już ulice nazewnictwem związane z np. wojskowością, to nowe nazwy powinny również związane być z tą tematyką.

Jak wynika to z przedstawionych danych bezsprzecznym jest fakt interesu prawnego mieszkańców w kwestii zmiany nazw ulic. Uprawnienie to nie wynika z ustawodawstwa polskiego, ma jednak swoje źródło w Europejskiej Karcie Samorządu Terytorialnego, której przepisy wprost zalecają przeprowadzenie konsultacji społecznych w sprawach ważnych, bezpośrednio dotyczących społeczności lokalnych. Orzecznictwo nasze w ostatnim czasie potwierdza, że pomimo braku wymogu przeprowadzenia konsultacji społecznych zawartego w ustawie o samorządzie gminnym, to gmina jednak powinna je przeprowadzić fakultatywnie, gdyż zmiany te wiążą się z uciążliwościami, których koszty ponoszą przede wszystkim mieszkańcy. A zatem Komisja wnioskuje iż przed wprowadzeniem zmiany nazwy ulicy, należy fakt ten przekonsultować z jej mieszkańcami.

Komisja wnosi, by gdzie jest to możliwe, a planuje się zmianę nazwy ulicy rozważyć powrót do historycznej nazwy (z okresu międzywojennego lub wcześniejszej).

Komisja zwróciła się z apelem do mieszkańców celem złożenia propozycji nowych nazw ulic. Na apel odpowiedziało szereg instytucji, stowarzyszeń i osoby prywatne, m.in.: Związek Nauczycielstwa

Polskiego, Towarzystwo Przyjaciół Grodzca, Obywatelskie Forum Samorządowe, Inicjatywa Stary Dworzec, Akcja Katolicka, I L.O. im. M. Kopernika w Będzinie, Radni Rady Miejskiej.

Komisja po wnikliwej analizie pozytywnie zaopiniowała następujące propozycje nazw ulic:

**Jana Pawła II**

**Adama Bilika** – znanego w Zagłębiu „lekarza ubogich”, pierwszego prezesa Akcji Katolickiej Diecezji Częstochowskiej, obecnie patrona oddziału Akcji Katolickiej przy parafii Świętej Trójcy w Będzinie.

**Maril Ciechanowskiej** – właścicielki dóbr grodzieckich, m.in. kopalni i cementowni, działaczki społecznej zaangażowanej w pracę u podstaw, poprzez utworzenie m.in. ochronki i koła gospodyń wiejskich.

**Samuela Cyglera** – urodzonego w Będzinie artystę - malarza, zamordowanego w Birkenau.

**Hinko Ethiopusa** – pierwszego historycznego wójta będzińskiego.

**Stanisława Kalabińskiego** – pułkownika, Zagłębiaka, uczestnika I wojny światowej, wojny z bolszewikami 1920 roku i kampanii wrześniowej, odznaczonego m.in.: Krzyżem Złotym Orderu Virtuti Militari (pośmiertnie), Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Walecznych.

**Mariana Kantora - Mirskiego** – społecznika, publicysty, badacza historii Zagłębia. Od 1926 roku osiadłego na terenie Zagłębia Dąbrowskiego, które jako Małopolanin odkrył i ukochał, stając się jego szczególnym kronikarzem.

**Tadeusza Kosibowicza** – odznaczonego medalem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata, wieloletniego dyrektora szpitala.

**Adama Śmigielskiego** – biskupa ordynariusza diecezji sosnowieckiej, Honorowego Obywatela Miasta.

**Jana Świdarskiego** – profesora, artysty, Honorowego Obywatela Miasta.

**Tajnej Organizacji Nauczycielskiej** – działającej w konspiracji na terenie całej okupowanej Polski, zrzeszającej na terenie Będzina w latach 1939-45 kilkuset nauczycieli.

**Stanisława Wygodzkiego** – urodzonego w Będzinie pisarza i prozaika.

**Bolesława Zagórnego** – urodzonego w Grodźcu, uczestnika wojny z bolszewikami 1920 roku, żołnierza AK, podczas akcji „Burza” uczestnika walk o wyzwolenie Wilna, odznaczonego Krzyżem Orderu Virtuti Militari.

**23 Pułku Artylerii Lekkiej** – formacji stacjonującej w będzińskich koszarach im. J. Piłsudskiego w latach międzywojennych.

### III część

#### Informacja dotycząca przykładowych rodzajów kosztów zmiany nazw ulic (stan na grudzień 2009):

##### 1. Obywatela:

- opłata za zdjęcia do dowodu osobistego – ok.20 zł,
- opłata za zdjęcia do legitymacji (np.: szkolnej, zawodowej, ubezpieczeniowej, emeryta czy rencisty i innych),
- opłata za wymianę dowodu rejestracyjnego i prawa jazdy wynosi 70 zł za prawo jazdy oraz 59,50 lub 48,50 za wymianę dowodu rejestracyjnego. Na mocy Art.98 i art. 79 b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. prawo o ruchu drogowym (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 108, poz. 908) rada powiatu ma możliwość podjęcia uchwały o zmniejszeniu opłaty lub zwolnieniu od jej uiszczenia osoby obowiązane do ubiegania się o wydanie tego dokumentu z tytułu zmiany administracyjnej nazwy ulic,
- koszty powiadomień banków, urzędów i instytucji (np.: ZUS, ubezpieczenia, fundusze, zakład pracy, szkoły i inne) o zmianie nazwy ulicy i numerze dowodu osobistego.

##### 2. Gminę:

- zmiana tablic informacyjnych na ulicach i budynkach będących w zarządzie MZBM,
- zmiany w dokumentacji i mapach obrony cywilnej i Akcji Kurierskiej,
- koszty organizacyjne zmiany programów komputerowych takich jak: ewidencja ludności, dowody osobiste, dodatki mieszkaniowe, działalność gospodarcza, podatki, system aktów urzędu stanu cywilnego,
- koszty wynagrodzenia pracowników wprowadzających zmiany,
- koszty jednostek organizacyjnych związane ze zmianami w dokumentacjach.

##### 3. Powiat:

- wniesienie zmian do map ewidencji gruntów,
- koszty organizacyjne związane z wprowadzaniem zmian w dokumentacjach oczywiście tam, gdzie to jest konieczne,
- w przypadku podjęcia uchwały przez radę powiatu o zwolnieniu z opłat za powyższe dokumenty skutkować to będzie zmniejszeniem wpływu do budżetu powiatu.

##### 4. Budżet państwa:

- koszty wyprodukowania dowodu osobistego,
- koszty wyprodukowania dowodu rejestracyjnego i prawa jazdy,
- brak wpływów z opłat za wydanie wyżej wymienionych dokumentów.

##### 5. Przedsiębiorcę:

- zmiana szyldów, zmiana pieczętek,
- dokonanie zmian w rejestrach przedsiębiorców (ewidencja działalności gospodarczej, Krajowy Rejestr Sądowy), bankach oraz innych instytucjach,
- zmiana dokumentacji środków transportu (dowody rejestracyjne) oraz innych dokumentów dotyczących firmy, jeśli przepisy prawa tak stanowią.

Ludność wg ulic (stan na grudzień 2009):

Lp.	ulica	Ilość wpisów
1	Hibnera Władysława	–
2	Kniewskiego Władysława	1786
3	Rutkowskiego Henryka	378
4	Krasickiego Janka	86
5	Findera Pawła	142
6	Fornalskiej Małgorzaty	85
7	Nowotki Marcelego	265
8	Świerczewskiego	236
9	ZBOWID	237
10	15 Grudnia	694

Ilość podmiotów wpisanych w ewidencji działalności gospodarczej wg ulic (stan na grudzień 2009):

Lp.	ulica	Ilość wpisów
1	Hibnera Władysława	4
2	Kniewskiego Władysława	60
3	Rutkowskiego Henryka	20
4	Krasickiego Janka	3
5	Findera Pawła	11
6	Fornalskiej Małgorzaty	9
7	Nowotki Marcelego	17
8	Świerczewskiego	49
9	ZBOWID	24
10	15 Grudnia	18

PRZEWODNICZĄCY  
Rady Miejskiej Będzina

*mgr Waldemar Szydło*